

Sisäministeriön pelastusosasto
kirjaamo@intermin.fi

Lausuntopyyntönnne SMDno2017-146

JULKISTEN JA HYVINVOINTIALOJEN LIITTO JHL RY:N LAUSUNTO PELASTUSALAN KOULUTUKSEN KEHITTÄMISHANKKEEN TYÖRYHMÄRAPORTISTA

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua pelastusalan koulutuksen kehittämishankkeen työryhmäraporttiin. JHL haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin tutkintorakenteessa:

Tutkintorakenteessa tulee huomioida pelastusalalle tulevien pohjakoulutus ja sen taso. Alan perusosaaminen miehistötehtäviin voidaan saavuttaa 90 opintopisteen kokonaisuudella. Koulutus, joka antaa valmiudet toimia alalla, voidaan saavuttaa nykyisillä opinnoilla. Tutkintorakenteen edellyttämät tarpeet tulee koulutusjärjestelmän osalta huomioida. Substanssiaineiden eli oman ammattialan keskeisten ammatillisten osaamisalojen osalta osaamisen kehittyminen ja työelämävastaavuus toteutuu työryhmän esittämän mallin mukaisesti toteutetussa koulutuksessa. Koulutus voi kuitenkin olla esitetyllä mallilla raskas ja sen suorittaminen vaatii nykyiseen verrattuna kahden vuoden lisäajan. Tänä aikana, kunnes uusi järjestelmä saadaan toimimaan esitetynlaisena, ei pelastusalalle valmistuisi uusia henkilöitä. Aikaisemmin hankitun osaamisen (AHOT) huomioiminen paremmin opiskelussa ja näiden hyväksi lukeminen tulisi vastata muita aloja. Näin vältettäisiin turhaa saman asian uudelleen kouluttamista. Jos alan perusopinnot ovat alemman korkeakoulututkinnon vaatimusten ja tason mukaiset, voi olla vaikea saada koulutukseen henkilöitä, jotka haluavat nimenomaan palomiehiksi ja käytännön pelastustehtäviin. Alan statuksen nostaminen vaatimuksella alemmasta korkeakoulututkinnosta voi näin johtaa siihen, että alalle ei ohjaudu käytännön ripeään toimintaan pystyviä henkilöitä, vaan enemmän niitä, joilla on teoreettista- ja tutkimusosaamista ja kykyä tämän kaltaiseen työskentelyyn.

Koulutuksen moduulirakenne aikaisemmin hankitun osaamisen hyväksi lukemisineen (AHOT) on tervetullut uudistus koulutuksessa. Se antaa mahdollisuuden myös päällystölle suunnata ammatiaan/osaamistaan haluamaansa suuntaan tai vaihtaa ammatillista suuntausta (palonehkäisystä > operatiiviseen johtamiseen > hallintoon tai toisin päin) kesken virkauran.

Terveysthuollon perusosaaminen voitaisiin JHL:n käsityksen mukaan suorittaa osana tutkintoa tai peruskoulutuksen jälkeen ammatillisessa täydennyskoulutuksessa. Tämä johtaisi tutkintoon jo ammatissa olevien osalta räätälöidyllä 90 op laajuisella koulutuksella. Tämän koulutuksen hankkiminen tulisi tehdä yhdessä terveydenhuollon oppilaitoksien kanssa ja valmistelu koulutuksen kehittämiseksi olisi aloitettava

välittömästi. Pääkaupunkiseudulla esimerkiksi toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ovat olleet hyvin kiinnostuneita järjestämään tähän räätälöidyn koulutuksen, joka olisi toisen asteen ammatillisen tutkinnonperusteiden mukainen. Koulutus voitaisiin tehdä yhdessä myös ammattikorkeakoulujen kanssa, mutta silloin pitäisi huomioida myös esimerkiksi ATTO -aineiden taso ja vaatimukset. Näin koulutus ei välttämättä keskittyisi varsinaiseen käytännön ensiapuun onnettomuustilanteissa.

Tulevaisuuden maakunnan pelastustoimessa palomiehen ei kaikissa maakunnissa tarvitse mitenkään osallistua ensihoitotehtäviin, jos maakunta esimerkiksi ei ole osallisena ensihoitotehtävissä alueellaan. Suora lainaus Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin palvelutasopäätöksestä: "Ensihoitopalvelu vastaa Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä ensihoitopalvelun järjestämisestä. Etelä-Pohjanmaalla sairaanhoitopiiri tuottaa omana toimintanaan kaikki ensihoitopalvelut sekä kiireettömät potilassiirrot.

Vastuu toiminnasta tulee terveydenhuoltolain tuomista velvoitteista. Ensihoitopalvelu on terveydenhuollon toiminnallinen osa, joka vastaa pääasiassa hoitolaitosten ulkopuolella olevien potilaiden kiireellisestä hoidon tarpeen arvioinnista ja kuljetuksesta."

Toisena esimerkkinä Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, joka vaatii toiselta ensihoito-yksikössä työskentelevältä hoitotason koulutuksen (AMK) ja toiselta ensihoitoyksikössä työskentelevältä se hyväksyy nykyisen koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneen palomiehen ambulanssikuljettajaksi.

Palomiehille koulutuksessa annettava perustason ensihoitajan tutkinto riittää tulevaisuudessa vain ensivastetehtäviin tai korkeintaan ensihoitoyksikön kuljettajan tehtäviin. Koulutuspolun mahdollisuus yksittäiselle palomiehelle ensihoidon AMK-tutkintoon on tehtävä mahdolliseksi, sillä hänen työnantajanaan oleva maakunta voi sitä häneltä vaatia. Henkilö voi hoitotason tutkinnon (AMK) jälkeen hakeutua töihin kaikkiin maakuntiin. Tämän kaltainen synergiaetu on hyväksi alalle ja henkilöille itselleen. Edellä oleva koulutuspolku tulisi tehdä moduulimuotoiseksi, jossa jo olevaa koulutusta ja osaamista täydennetään huomioiden jo olemassa oleva osaaminen.

Kaikissa koulutusjärjestelmissä havaintona on, että järjestelmän tulee olla looginen ja myös rakenteeltaan sellainen, että kaikki koulutusasteet ovat siinä mukana. Tämä tulisi huomioida toimialan kehittämisen koulutusjärjestelmän kokonaisvaltaisesta näkökulmasta. Erityisesti eri tutkintoon johtavien koulutuksien keskinäistä suhdetta tulisi tarkastella. Siten pelastusalan koulutusjärjestelmä olisi yhtenäinen huomioiden eri koulutusasteet ja niiden tasovaatimukset ammatillisesta perustutkinnosta yliopisto-tutkintoon.

Koulutuksessa pitää olla mukana myös perustason ammatillinen koulutus, joka johtaa korkeakoulututkintoon, jos alalle tuleva henkilö haluaa opiskella alalla eteenpäin. Osa palomiehistä haluaa työskennellä nimenomaan käytännön pelastustehtävissä ja tämä pitää olla myös mahdollista tulevaisuudessa.

Alan johtamiskoulutuksessa on huomattava, että pelastustoimi ei ole yksittäinen saareke Suomessa. Näin alan johtamiseen tulisi voida tulla myös muuta reittiä,

esimerkiksi yliopistokoulutuksen kautta. Tähän tulisi avata hallinnolliseen johtamiseen oma väylä, jossa alan erityispiirteet huomioidaan perus- ja/tai aineopintojen suuruisilla opinnoilla. Johtamisen osalta olisi lisäksi selkeästi erotettava operatiivinen johtaminen, tilannejohtaminen, pelastustoimen- ja kriisienjohtaminen sekä hallinnollinen johtaminen omiksi kokonaisuuksiin. Johtamisen osalta tämä voitaisiin tehdä yhteistyössä jonkin alaa tuntevan yliopiston kanssa, jossa olisi mahdollisuus suorittaa ylempi korkeakoulututkinto. Mallia tähän voisi hakea Itä-Suomen yliopiston poliisimaisteritutkinnosta, jossa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa ylempi korkeakoulututkinto, jossa huomioidaan aiemmin hankittu osaaminen alalta. Tämä tutkinto voisi antaa myös laajemmat mahdollisuudet toimia alalla tai sen lähialoilla toimivien muiden organisaatioiden johto- ja kehittämistehtävissä. Esimerkiksi suurissa kriiseissä tarvitaan nykyisin myös vapaaehtoisia, esimerkiksi Punaisen Ristin ja vapaaehtoisen öljyntorjunnan toimijoilla on ollut jo useissa kriiseissä merkittävä rooli myös Suomessa. Näin näiden eri toimijoiden toimintatapoja ja kulttuuria voitaisiin myös koulutuksen kautta kehittää lähemmäksi toisiaan.

Hallinnollisessa johtamiskoulutuksessa pitää olla mukana laaja osaaminen esimerkiksi juridisen osaamisen osalta, koska kyseessä on kansalaisten perusoikeuksiin liittyvistä tehtävistä ja myös julkisesta vallankäytöstä. Esimerkkinä tästä hallintopakkoa koskevat määräykset ja toimivalta, joka tulee ensisijaisesti hallintolaista. Hallinnollisen sääntelyn tavoitteet ovat toisinaan mahdollista toteuttaa vain käyttämällä välittömästi julkista valtaa tai uhkaamalla, että tällaista valtaa tarvittaessa käytetään. Hallintopakolla tarkoitetaan julkisen vallan käyttämistapoja, joihin viranomaiset voivat turvautua, jos hallintopäätöstä ei toteuteta vapaaehtoisesti. Hallinnolliset sanktiot puolestaan ovat hallinnollisessa järjestyksessä määrättäviä rangaistusluonteisia seuraamuksia lainvastaisesta menettelystä. Hallintopakon käyttäminen edellyttää aina viranomaisen toimivallan laajuuden ja perusteet asianmukaisesti määrittelevää oikeussäännöstä. Hallinto-oikeudellinen järjestelmä ei siten tunne yleisvaltuutta, joka yleisesti oikeuttaisi viranomaisen hallinnollisia pakkokeinoja käyttäen puuttumaan lainvastaiseen asiantilaan tai velvoittavan päätöksen noudattamatta jättämiseen.

Edellä olevan mukaisesti myös hallintolain ja muun lainsäädännön laaja osaaminen on hyvin keskeistä pelastustehtävissä toimittaessa. Tämän tapaiset osaamiskokonaisuudet voidaan suorittaa jo olemassa olevassa yliopistokoulutuksessa perus- ja aineopintoina. Näin tähän ei tarvitsisi tehdä mitään uutta koulutusta vaan lähteä hakemaan yhteistyökumppania koulutuksen toteuttamiseen yliopistoista. Myös johtamiseen on tarjolla hyvin laajasti perus- ja aineopintoja yliopistoissa. Johtamiskoulutuksen suorittaminen tätä kautta voisi tuottaa hallinnollisia johtajia pelastusalalle, joilla olisi nykyisiä puutteita täydentävää osaamista. Näiden opintokokonaisuuksien osaaminen edesauttaa myös vapaaehtoisorganisaatioiden kanssa yhteistyön tekemistä. Pelastustoimessa vapaaehtoiset ovat olleet perinteisesti osana toiminnan kokonaisuutta ja jatkossa tämä korostuu. Tästä syystä olisi mietittävä myös laajemmin hallinnollisilla toimilla tämän osa-alueen toimintakyvyn varmistaminen ja tämän huomioiminen koulutusrakenteessa.

ATTO -aineet tulee huomioida myös koulutuksen suunnittelussa. Erityisesti kielitaito on tärkeää tulevaisuuden pelastustoimen ammattiteissa. ATTO -aineiden koulutuksessa näiden taso tulisi vastata osaamista jatkokoulutus huomioiden. Näiden osalta on

havaittu Suomessa laajemmin puutteita osaamisessa opiskelijoiden kohdalla, jotka tulevat ammatillisesta koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen. Tämän osaamisen hankkimiseen, erityisesti kielitaidon osalta suoritettaessa ensihoitoon AMK- tason tutkintoa, on kiinnitettävä erityistä huomiota.

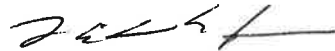
Lisätietoja:

sopimustoimitsija Hannu Moilanen
hannu.moilanen@jhl.fi tai gsm 040 310 1255

rehtori Anne Karjalainen
anne.karjalainen@jhl.fi tai gsm 050 341 0749

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Håkan Ekström
toimialajohtaja